

Rózsa Óvoda

Tevékenységek központú

Óvodai Nevelési Programja

Felülvizsgálva: 2025. Jogszabályi változások miatt

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS.....	5.
A pedagógiai program jogszabályi háttere.....	6.
Alapító okirat adatai.....	7.
II. HELYZETKÉP.....	9.
Az óvoda bemutatása.....	9.
Óvodakép.....	12.
Gyermekekép.....	14.
III. AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI TEVÉKENYSÉGGÖZPONTÚ NEVELÉS CÉLJA, FELADATAI.....	15.
Nevelés célja, feladatai.....	15.
Nevelési koncepció.....	16.
IV. A NEVELÉSI CÉL ELÉRÉSÉNEK FELTÉTELEI.....	18.
1. Szükségletek.....	18.
A szükségletek szerepe a nevelési cél elérése érdekében.....	18.
1.1. Ézelmi nevelés.....	18.
1.2. Befogadás.....	20.
1.3. Gondozás.....	20.
1.4. Egészséges életmódra nevelés.....	23.
1.5. Szokásrendszer.....	25.
2. Tevékenység.....	27.
A tevékenység szerepe a nevelési cél elérése érdekében.....	27.
3. Képességek.....	29
A képességek szerepe a nevelési cél elérése érdekében.....	29.
V. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI.....	31.
1. Objektív feltételek.....	31.
2. Szubjektív feltételek.....	34.

VI. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	37.
1. A komplex fejlesztés tartalma.....	37.
2. A komplex feladatrendszer elemei.....	37.
2.1. Játék és tanulás.....	38.
2.2. Társas és közösségi tevékenység.....	43.
2.3. Munka.....	46.
2.4. Szabadidős tevékenység.....	49.
3. A komplex tevékenységi formák rendszere.....	50.
3.1. Anyanyelv.....	50.
3.2. Külső világ tevékeny megismerése.....	52.
3.2.1. Matematika.....	52.
3.2.2. Természet-Társadalom-Ember.....	55.
3.2.3. Születéstől felnőttkorig.....	58.
3.3. Művészeti tevékenységek.....	59.
3.3.1. Mese-vers.....	61.
3.3.2. Vizuális tevékenységek.....	62.
3.3.3. Ének-zene népi játék, tánc.....	63.
3.4. Mozgás.....	65.
VII. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI.....	69.
1. A fejlesztés tervezése.....	69.
2. Módszere.....	71.
3. Kerete.....	71.
4. Dokumentálás.....	74.
5. Tehetséggondozás.....	75.
6. Gyermekvédelem.....	76.
7. Ellenőrzés-értékelés.....	77.
VIII. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése.....	79.
1. Jogi szabályozás.....	79.
2. Az integráció általános elvei.....	80.
3. Befogadó szemlélet alapelvei.....	80.
4. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai integrációjának célja	
5. Az integrációs folyamatban közreműködő partnerek és feladataik	
6. Sikerkritériumok.....	82.

IX. AZ ÓVODA ÉS KÖRNYEZET EGYÜTTMŰKÖDÉSE.....	83.
1. Kapcsolatok.....	84.
2. Ünnepek.....	85.
X. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE....	88.
MELLÉKLET.....	96.

I. BEVEZETÉS

„Nem az a feladatunk, hogy a felnővekvő generációnak meggyőződéseket közvetítsünk. Hozzá kell segítenünk, hogy a saját ítélő erejét, a saját felfogóképességét használja. Tanuljon meg a saját szemével nézni a világban... A mi vélekedéseink és meggyőződéseink csak a mi számukra érvényesek. Az ifjúság elé tárjuk őket, hogy azt mondjuk: így látjuk mi a világot. Nézzétek most már meg ti is, milyennek mutatja magát nektek. Képességeket ébresszünk fel, és ne meggyőződéseket közvetítsünk. Ne a mi igazságainkban higgyen az ifjúság, hanem mi személyiségünkben. Azt vegyék észre a felnővekvők, hogy mi keresők vagyunk és őket is a keresők útjára kell vezetnünk.” /Rudolf Steiner/

Az Óvodai nevelés országos alap programja a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve határozza meg az óvodai nevelés cél és feladatrendszerét.

Az élet felgyorsult változásai, a növekvő információ áradat, a világ tér- és időbeli kitágulása megkívánja tőlünk, hogy olyan képességeket alakítsunk ki a gyermekek számára, amelyek segítségével eleget tehetnek az egyre nagyobb kihívásoknak.

Egy óvoda eredményes működésének feltétele, hogy a szülők a nevelőtestülettel együtt magukénak érezzék az intézmény pedagógiai programját, azzal azonosulni tudjanak.

Hitünk és meggyőződésünk, hogy együttműködve eredményesek lehetünk a gyermekek személyiségének kibontakoztatásában.

A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE

- **Alapító okirat**
- **2011 évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről**
- **2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról**
- **20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról**
- **229/2012. (VIII.28.) korm.rend. a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról**
- **1997. évi XXXI.tv. a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról**
- **255/2009.(XI.20) Kormány Rendelet Óvodai Nevelés Országos Alapprogram módosítása**
- **Az óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet**
- **77/2025.(IV.14.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogram módosításáról**

ALAPÍTÓ OKIRAT ADATAI:

**Az intézmény alapítója: Tomori Pál Főiskola
székhelye: 1223 Budapest, Művelődés utca 21.**

**Az intézmény fenntartója: Tomori Pál Főiskola
székhelye: 1223 Budapest, Művelődés utca 21.**

**Az intézmény neve: Rózsa Óvoda
székhelye: 1223 Budapest, Művelődés utca 21.
telephelye/tagintézménye: -**

Az intézmény OM azonosító száma: 203554

Az intézmény adószáma: 19339012-1-43

Törvényességi felügyeleti szerv:

**Szakmai törvényességi felügyelet: Tomori Pál Főiskola
Általános törvényességi felügyelet: Budapest Főváros
Kormányhivatala**

Az intézmény típusa: óvoda

**Az intézmény alapfeladata: óvodai nevelés a többi
gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos
nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, akik egyéb
pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelemvagy
magatartásszabályozási zavarral) küzdenek**

Az intézmény feladatainak ellátását szolgáló vagyon:

Az intézmény székhelyénél szolgáló ingatlan az alapító és fenntartó Tomori Pál Főiskola kizárólagos tulajdonát képezi. A feladat ellátásához szükséges ingóságok is a fenntartó tulajdonát képezik. Mindezeket az óvoda használhatja.

Az intézmény maximális gyermeklétszáma: 60 fő

Ebből sajátos nevelési igényű: 8 fő

Az óvodai csoportok száma: 4 csoport (vegyes életkor)

**A gyermekétkeztetés ellátásának módja: külső szolgáltatóval kötött
megállapodás alapján**

**Az intézmény gazdálkodásának módja: az intézmény részben önálló
gazdálkodású**

Az intézmény nyilvántartási száma: 731.

**Az intézmény a közegészségügyi és tűzvédelmi feltételeknek a
BP/1009/04921-34/2022. ügyiratszámú határozat indokolási részében
foglaltak szerint felel meg.**

Rendelkezés az intézmény feladatainak ellátását szolgáló vagyon felett:

Az igazgató a rendelkezésére bocsátott ingatlant nem terhelheti meg, el nem idegenítheti. Az igazgató a rábízott vagyonnal köteles felelősen gazdálkodni. Az átmeneti szabad kapacitás az alaptevékenység sérelme nélkül a fenntartó hozzájárulásával adható bérbe vagy hasznosítható. Az igazgató a rábízott vagyon felhasználásáról évente beszámol.

Az intézmény gazdálkodásával összefüggő jogosítványok:

Az intézmény részben önálló gazdálkodású

Az igazgató kinevezési rendje:

Az igazgatót a fenntartó pályáztatás útján vagy meghívásos alapon választja ki. A kinevezésről a szenátus dönt.

Alapító okirat hatályba lépésének időpontja:

2021.09.28

Fenntartói döntés időpontja: 2021.09.28

Fenntartói határozat száma: 2021/3/5

Alapító okirat módosításának időpontja: 2025.06.12

II. HELYZETKÉP

Az óvoda bemutatása

Óvodánk Budapest XXII. kerületének családi házas övezetében található, a Tomori Pál Főiskola hatalmas épületének egyik szárnyában.

A legnagyobb odafigyeléssel, az előírások maximális betartásával, a modern elvárásoknak megfelelően újítták fel az épületrészt. Egyéni arculattal, magas színvonalú neveléssel, állandó megújulással szeretnénk felvenni a versenyt a már működő intézményekkel. Óvodánkba olyan gyerekeket várunk, akik számára szüleik biztosítani szeretnék a családi neveléshez hasonló, otthonos, egyénre szabott, magas minőséget nyújtani képes nevelést.

Az intézmény kellemes, nyugodt, csendes helyen terül el, a forgalmas úttól távol, de mégis jól megközelíthető helyen egy csodálatos park közepén, ami egy ilyen nagyvárosban külön érték. Az ide járó gyerekek kellemes, tiszta, nyugodt, családias környezetben élhetik mindennapjaikat.

A belső tér kialakítása, az öltöző, a logopédiai és fejlesztő szoba, az óvodát körbezáró folyosó, mind a családias légkör és a megfelelő fejlesztési lehetőségek megteremtését szolgálják. A tornaszoba, a széles folyosó és a megfelelően kialakított udvar a mozgásfejlesztés számtalan formájának kiaknázását teszik lehetővé.

Az óvodát körülvéő park csodálatos fái és növényei között lehet barangolni, felfedezni a környezeti szépségeket, gyűjtögetni, megfigyelni a természet változásait, az itt élő állatok életét.

Az udvaron lévő domboldalról lehet leszaladni, gurulni, élvezni a szintkülönbség adta lehetőségeket. Télen akár szánkózni is lehet rajta.

A főiskolára járó hallgatók bekapcsolódhatnak az óvoda életébe ismeretek nyújtásával (különbözö nemzetiségek bemutatkozása, nyelvi eltérések bemutatása, nyelvi oktatásban való részvétel).

Igyekszünk a családi nevelést kiegészíteni, hiszen a nevelés elsődleges színtere a család. Az óvoda a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Egyedi igényekhez alakított szolgáltatásainkkal az egyéni képességek még nagyobb kibontakoztatásának lehetőségét teremtjük meg.

A szülők részére állandó betekintést adunk mindennapjainkba. Nemcsak közös ünnepeinken/karácsony, farsang, anyák napja, búcsúzó/ látjuk őket szeretettel, de a hétköznapiakon is aktív résztvevői lehetnek mindennapjainknak. Játszóházi programokra, közös kirándulásokra, kézműves foglalkozásokra, túrázásokra várjuk az érdeklődő szülőket, családokat.

A gyermekek étrendjét gondosan állítjuk össze, aminek eredményeként egészséges és a testi fejlődéshez szükséges tápláló ételek kerülnek a gyerekek asztalára. Az ételválaszték összeállításakor külön ügyelünk a változatosságra is /a gyermekek ételbeli ízlésvilága ebben az életkorban alakul ki/ és a gyermekek életkori sajátosságaiból fakadó táplálkozási igényekre. Nyers zöldségeket, gyümölcsöt mindennap kapnak a gyerekek.

Az ételek megrendelésekor figyelembe vesszük, (mivel nem az óvodában főzik az ételeket), hogy milyen cég garantálja a gyermekek részére a legmegfelelőbb étrendet.

Lehetőségeink szerint megoldjuk minden ételérzékeny /pl. liszt, tej, stb./ gyermek ellátását, amennyiben erről a szülő hivatalos iratot hoz.

Magánóvodánk 4 csoportját vegyes életkorú gyermekek csoportjaként szervezzük, maximum 15 fővel.

Az osztatlan életkorú csoportban a fejlődésbeli egyéni különbségek jobban láthatók, egyértelműen észrevehetők. Életszerűbb, családiasabb az ilyen összetétel, az újonnan érkezők beilleszkedése hamarabb lezajlik, segítik a testvérek és a nagyobbak a kapcsolatteremtést.

Lerövidül a beszoktatási idő, mert az újak egy kiépült szokásrendszerű csoportba kerülnek. Látják, utánozhatják a tevékenységeket, így hamarabb megtanulják az óvodai életet. Egy csoportba kerülhetnek a

testvérek, rokonok, barátok, ismerősök. A nagyobb megéli az óvó-védő, segítő szeretetet, a kicsik a biztonságot. Nem testvéri kapcsolatban ugyan, de hasonló érzelmeket élhetnek meg az egykék is, mely segíti az önértékelő magatartás kialakulását.

Nincs korcsoport csere, az iskolába nem menők nem kerülnek új csoportba.

A csoportok szervezését befolyásolja az, hogy magánóvodaként nem tervezhető előre a jelentkezők életkori, nem- és fejlettségbeli összetétele. Éppen ezért a csoportok úgy működnek, hogy a gyerekek bár három csoportba járnak, kapcsolataik összefonódnak a másik csoportbeliekkel.

A kis létszámból adódik, hogy a gyerekek jól ismerik egymást és az óvodába dolgozókat, mint egy nagycsaládban.

ÓVODAKÉP

A Rózsa Óvodában olyan nevelést képviselünk ahol:

- A gyermek tisztelete, jogainak érvényesítése, gyermekközpontúság érvényesül
- A nevelés elsődlegessége hangsúlyozott
- Biztosított a nyugodt, meleg, szeretetteljes nevelési légkör
- Esztétikus környezetben élhetik a mindennapokat
- Fontos a gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése
- Törekszünk az esélyegyenlőség megteremtésére
- Elegendő idő, hely és eszköz biztosított a különböző tevékenységek gyakorlásához
- A gyermekek differenciált egyéni fejlesztése valósul meg
- A gyermek fejlődéséhez sürgetésmentes egyéni utakat keresünk
- Biztosított a gyermekek számára a lehető legnagyobb szabadságfokú mozgástér, a gyermeki közösségben végezhető - életkornak és fejlettségnek megfelelő-sokszínű tevékenység
- A gyermeki önállóság határainak fokozatos szélesítése törekszünk
- A gyermek mozgásigényének kielégítéséhez a legjobb feltételeket biztosítjuk
- Fontos a külső környezet felé nyitott nevelési légkör megteremtése
- Maximálisan érvényesül az óvodapedagógusok szakmai önállósága
- Az óvodapedagógusoknak biztosított a folyamatos szakmai továbbképzés, önfejlesztés
- Lehetőség van a más kulturális szokásokkal érkezők számára az önazonosság megőrzésére, ápolására, erősítésére, segítséget kapnak a társadalmi integrálódáshoz, lehetőséget kap a multikulturális nevelésen alapuló integráció

Éppen ezért intézményünkben:

- adott a megfelelő személyi, tárgyi, eszközbeli ellátottság és folyamatosan meg is teremtik azokat a feltételeket, hogy nyugodt környezetben folyhasson a nevelő, oktató munka
- a gyermekekkel foglalkozók maximálisan azonosulnak a nevelési programban kitűzött célokkal, feladatokkal
- az óvodapedagógusok és a gyermekekkel foglalkozók egyre magasabb szintű pedagógiai eredmény elérésére törekszenek, elkötelezettek a minőségi munka iránt, folyamatosan képzik magukat érdeklődésük és az intézmény érdekeinek szemelőt tartásával
- az intézmény önálló arculata megmutatkozik a napi életben, környezetben, a nevelés szellemiségében
- a szervezeti kultúra egymás elfogadásán, tiszteletén, megbecsülésén alapszik

Az Alapprogram kellő szabadságot biztosít az óvónő munkájában, ezzel a szabadsággal élve és a helyi sajátosságokat, lehetőségeket eddig is kihasználva és beépítve végezzük munkánkat, tág teret adva a gyermeki tevékenységnek, tevékenykedtetésnek, és ezen keresztül a sokoldalú megismerésnek.

Óvodai életünket a megismerések komplexitása, gyakorlatiassága és a többoldalú tapasztalatszerzés jellemzi. Az óvónők által kezdeményezett tevékenységi formák alapjai a tanulásnak, a kompetenciák fejlesztésének. A gyermeki megismerés, a tanulás, szerves része a nevelésnek, melyhez a nap minden pillanata megfelelő lehet, előtérbe helyezve a szabad játékot.

Azért döntöttünk alapvetően a **Tevékenységeközpontú Óvodai Nevelési Program (TON)** mellett, mert nézeteink megegyeznek abban, hogy gyermekközpontú, nevelésközpontú, tevékenység, vagy cselekvésközpontú óvodai nevelést tűzzünk ki megvalósítandó célként.

„Gyermekeket nevelni, látni, ahogy nő és válik ember belőle... Nincs alkotás a világon, melynek öröme ehhez hasonlítható” / Benjamin Spock/

GYERMEKKÉP

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik.

Nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik jól érzik magukat társaik és nevelőik körében.

Fontosnak tartjuk, hogy siker orientáltak legyenek, környezetükben jól eligazodjanak, problémájukra saját megoldást találjanak, jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkezzenek.

A befogadás során még jobban törekszünk a családi légkör megteremtésére, így egyéni tempóban szokhatnak az óvodai élethez.

Az óvodai mindennapokban igyekszünk mindenből kihozni a testi, szellemi, biológiai és erkölcsi képességeik, tulajdonságaik maximumát.

Azt szeretnénk, hogy választékosan használják anyanyelvüket, gondolataikat világosan fejezzék ki, nyílt, barátságos, érdeklődő, és érzelem teli iskolásokká váljanak.

III. AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI

***„A játszó gyermekek olyanok, mint a művészek. Hol hagyományosak, hol újítk, hol érthetők, hol érthetetlenek, aszerint, hogy az éppen jelentkező kifejeznivalónak mi felel meg leginkább. Nem követnek valamely irányt, hanem úgy növekszenek, mint az élő fa: ágakkal minden irányba, gyökerekkel lefelé, koronájukkal felfelé”
(Weöres Sándor)***

Óvodánkban törekszünk arra, hogy minden óvónőre és dajkára egyaránt érvényes, munkájukat meghatározó pedagógiai alapelvek mellett megjelenjenek azok a sajátosságok, melyek intézményünk arculatát leginkább meghatározzák, a tartalmi munkát sokszínűvé teszik.

- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.
- Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletbe tartásának megerősítésére kell irányulnia.
- A gyermeket, mint fejlődő személyiséget különleges gondoskodás és védelem illeti meg.
- A nevelőmunkát a tudatosság és tervszerűség jellemzi.
- A nevelőmunka alapját a gyermek pontos, „naprakész” ismerete képezi.
- A differenciálás a nevelőmunkában és a tanulásszervezésben egyaránt alapvető fontosságú.
- A gyermek tevékenységeinek szervezésében és a fejlesztőmunka során a játék elsődlegességét érvényesíteni kell.
- A fejlesztő hatások mindig a gyermek életkorához, egyéni igényeihez, szükségleteihez igazodjanak. A figyelem, kivárá, tolerancia, segítségnyújtás, elfogadás, türelem jelenjen meg a mindennapokban.
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek segítése, támogatása.
- Partnerközpontúság érvényesülése – a partnerek igényeire, elvárásaira figyelő, elégedettségének elnyerésére törekvő intézményi működés kialakítása és biztosítása.
- Minden dolgozóra érvényes alapelv: aki az óvodában dolgozik, értéket közvetít, nevel, függetlenül attól, hogy rendelkezik-e arról diplomával.

A TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ NEVELÉS CÉLJA, FELADATAI

Nevelés célja, feladatai

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának.

Az óvoda nevelő intézmény, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik. Tehát nem csupán "megengedi", hogy a gyermek fejlődjön, nem passzívan szemléli ezt a fejlődést, hanem lehetővé teszi, elősegíti azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a 3-7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz **kooperációra** és **kommunikációra** kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

A **kooperáció** és a **kommunikáció** az adott nevelési intézmény lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan érvényesek.

Az óvoda a pedagógiailag segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik.

A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lennie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat.

Ez komplex életfeladat, a **szociális tanulás intenzív** formája. Ennek egy részét - eltérő kulturális színvonalon - a családok teljesítik.

Az óvoda azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődleges szocializáció folyamatában, hanem arányos fejlesztését, intenzitásának fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti, kiterjeszti, felerősíti a szociális tanulást.

Nevelési koncepció

Felfogásunk szerint a nevelés a társadalom számára szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése.

A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magában foglalja:

- a) a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül,*
- b) az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül*

Ez a pedagógiai program az óvodás gyermek szociális életképessége növelése érdekében fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzet megteremtését feltételezi.

A nevelési alaphelyzet mindenképp az adott nevelési intézményre jellemző **tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében** és által létezik.

A nevelés, mint "tudatos értékválasztás" a nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik.

A gyermeki megismerés alapja 3-7 éves korban:

- folyamatos érzékelés,
- tapasztalás és
- cselekvés

A tevékenységközpontú óvodai program nem egyoldalú gyermekközpontúságot hirdet, nem abszolutizálja a gyermeki szükségleteket és az óvodáskori adottságokat. Ezeket alapnak tekinti a nevelés alapszabályainak megvalósításához.

Programunk vallja, hogy a gyereket minden életkori szakaszban orientálni kell valamire, vezetni kell valahová.

Az életre való felkészítés csak valóságos tevékenységek, csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

IV. A NEVELÉSI CÉL ELÉRÉSÉNEK FELTÉTELEI

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek **szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek** figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

1. SZÜKSÉGLETEK

A szükségletek szerepe a nevelési cél elérése érdekében

Az óvodapedagógus feladatai a gyermeki szükségletek kielégítésében:

- Az egészséges óvodai környezet megteremtése
- A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása
- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása
- A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése

1.1. Érzelmi nevelés

A gyermek fejlődő személyiség, ezért a gyermek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak.

A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a *gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek* meghatározó szerepe van.

A környezeti hatások közül a Család szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja.

A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a "társadalomba való bevezetés" feladatait. Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyerekekhez, a gyerekeknek a családban elfoglalt helyéhez és más-más szerepet szánnak neki a családi életben belül.

A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van (lehet) az elsődleges szocializáció során.

Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy a családnál tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre.

Tudatosan alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái integráns egységet, szerves, kölcsönös kapcsolatot alkotnak.

Az óvodáskorú gyermekek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg, amelyben élnek.

Az érzelmi alapigények kielégítése, pl. a biztonságérzet, védettségérzet a feltétele annak, hogy a gyermek környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez is kötődjön.

Az óvodapedagógus nagyon eltérő érzelmi kíváncsalmakkal találkozhat.

Az óvodában a gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadni és empátiakészséget mutatni ugyanúgy hozzátartozik az érzelmi neveléshez, mint a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása.

Az olyan óvodai atmoszféra, amelyek sokoldalú érzelmi kifejezéseket és pozitív élményeket tesz lehetővé, hozzájárulhat a gyermek boldog alaphangulatának kifejlődéséhez és ezzel együtt a másik megértéséhez.

Azok a gyerekek pedig, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás) különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek.

Az érzelmi nevelés feladatai:

- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése,
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése,
- Az ösztönök és az érzelem irányításának fejlesztése,
- Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése

A fejlesztés tehát azután kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül, megismerkedett a felnőttekkel és a gyerekekkel, azaz bátran, biztonságosan mozog az őt körülvevő környezetben.

1.2. A befogadás

A gyermek egész későbbi óvodai életére kihat a befogadás minősége, ezért kell külön is foglalkoznunk vele.

Nagyon sok türelmet, gyöngédséget és időt igényel a gyermekek befogadása.

Az óvodapedagógusok befogadási tervet készítenek, melyben meghatározzák a befogadási időszak elveit.

Mindenki számára megnyugtató a fokozatos és folyamatos beszoktatás. Ilyenkor a gyermek és a szülő egyéni igényei szerint először 1-2 órát, majd egyre hosszabb időtartamot tölt el a gyermek az óvodában eleinte a szülővel, később nélküle. Nincs szabály arra vonatkozóan, hogy meddig tartson a befogadási idő, 1-2 hétig vagy tovább. Minden gyermek esetében egyénileg a szülővel közösen kell ebben a kérdésben dönteni. Természetesen szem előtt tartva a már csoportba járó gyermekek érzésvilágát is.

Azokon a napokon, amikor több új gyermeket is fogadunk, mindkét óvodapedagógus hosszabb ideig tartózkodik az óvodában.

A befogadási idő alatt és utána is lehetővé tesszük, hogy gyermekük kedvenc játékát behozhassa az óvodába.

A csoportba járó gyermekeket is felkészítjük az újak fogadására, hogy minden tekintetben biztosítva legyen a szeretetteljes légkör és a jó hangulat az ismerkedés időszakában.

A beszoktatás alatt nem kívánjuk meg egyetlen gyermekünkétől sem, hogy bekapcsolódjon a csoportban folyó tevékenységekbe. Az önkéntesség a beszoktatás alatt hangsúlyos szabálya a gyermekekkel való foglalkozásnak.

Az utánzási hajlamra építve előbb-utóbb úgyis minden gyermeknél elérjük, hogy beilleszkedik a csoportba és bekapcsolódik a tevékenységekbe.

A beszoktatás során kiépül a gyermekekben az a bizalom, ami később az óvónők, dajka és a gyermek aktív együttműködését meghatározza.

A bizalom kiépítése a szülők irányában is rendkívül fontos. Éppen ezért jó, ha a beszoktatás alatt a szülők bent tartózkodnak az óvodában, mert saját tapasztalataik győzik meg őket arról, hogy jó helyre került a gyermekük.

1.3. Gondozás

Olyan sajátos nevelési feladat, melynek színvonalas megvalósítása nemcsak a gyermek személyiségének fejlesztését alapozza meg, de lehetővé teszi annak a kedvező környezeti hatásnak a kialakulását, ami a gyermek további fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul.

A gyermekek gondozásával kapcsolatos feladatok

A gondozás az óvodai nevelőmunkát megalapozó tevékenység, amelynek feladatai részben átalakultak, részben pedig felerősödtek a társadalmi folyamatok hatására.

A zavartalan fejlődéshez, az egészség fenntartásához, a betegségek megelőzéséhez a gyermekek fokozott gondozása elengedhetetlen követelmény.

A gondozási feladatok végzése az óvodában dolgozó valamennyi felnőtt feladata, ami az óvónőt nem mentesíti a tényleges teendőktől, csupán arról van szó, hogy neki kell koordinálnia, megterveznie, átgondolnia a többiek munkáját is.

Az óvodai környezet esztétikus, harmonikus és célszerű kialakítása a veszélyforrások minimálisra csökkentése, a napirend helyes kialakítása a gondozási feladatok végzését könnyíti meg.

Az óvodába kerülő gyermek számára a környezetváltozás, az idegen emberek, új életfeltételek, a megszokott környezettől való elszakadás nagyon komoly nehézséget jelent. Ezek a bekövetkező változások az első időszakban a gyermek pszichés és testi állapotában átmeneti zavarokat okozhatnak.

A gondozás, a gyermekkel való törődés az első kapocs, ami közel viszi a felnőttet a kicsihez, ami lehetővé teszi az átmeneti problémák kezelését.

Az óvodának a gondozás olyan klasszikus feladata, amit nem adhat fel, amit nem hanyagolhat el, amit nem helyettesíthet mással.

Az óvodai csoportban biztosítani kell, hogy a gyermek kellemes, jó légkörben végezhesse a tisztálkodást, a WC használatát, öltözködéssel, az étkezéssel kapcsolatos teendőit.

A napirendnek pontosan ezt a folyamatosságot és rugalmasságot kell tükröznie.

Nem az a cél, hogy a gyermekek helyett, a gyermeket kiszolgálva mindent a felnőttek végezzenek el, hanem, hogy megtanulják önállóan ellátni magukat. Ehhez nyújtanak segítséget a felnőttek.

Fontos ezen a területen is a családdal való szoros együttműködés, egymás tájékoztatása és a rendszeresség mindkét fél részéről a gondozáshoz kapcsolódó szokások kialakítása érdekében.

Az egyéni bánásmód, az egyes gyermekek sajátos igényeinek figyelembevétele a gondozás esetében is érvényesül.

1.4. Az egészséges életmódra nevelés

Feltételei és feladatai

Az egészséges életmódra nevelés mai életünkben félreértékelődött, fontossága hosszú távon meghatározza a felnövő gyermekek önmaguk által kialakított életstílusát.

Az egészséges életmód magában foglalja **a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét és védelmét** is.

Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban van. A **gyermekek mozgásának fejlesztése** örömforrás és alkalmas lehetőség az esetleges mozgáshibák korrigálására is.

Az optimális mozgásfejlődéshez biztosítani szükséges a **spontán mozgáslehetőségeket**, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembe vételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán mozgásra.

A gyermekek **napirendjét** úgy kell összeállítani, hogy elkerüljük az egyoldalú terhelést, azaz lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülással járó tevékenységet. A **mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával** sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülni.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek **minél több időt töltsenek el a szabad levegőn**. A napfény, a víz, a levegő, az eső is edzi, erősíti őket. Természetesen az időjárásnak megfelelő ruházatra van szükség kint az udvaron és bent az épületben is.

Az udvaron nem csak játszani, étkezni, de nagyon sok féleképpen tevékenykedni lehet.

Biztosítunk olyan udvari játékeszközöket, tornaeszközöket, építményeket, amelyek lehetővé teszik a gyermekek **sokoldalú mozgásigényének kielégítését**.

Az egészséges életmódra nevelés nem csak az óvoda udvarának és épületének célszerű hasznosítását jelenti, hanem gyakori sétákat a szabad természetben.

A természet szépségének élvezete, a szabad természetben való játék öröme, a mozgás szabadsága, a mozgást követő pihenés és nyugalom legbiztosabban vezeti el a gyermeket a természet szeretetéhez, védelméhez, és a környezettudatos szemlélet és magatartás kialakulásához.

Az óvónő tudatossága abban nyilvánul meg, hogy gondosan válassza meg a helyszíneket és felhívja a figyelmet a környezet megóvásának fontosságára.

A séták alkalmával, a párosával haladást csak addig követeljük meg a gyermekektől, amíg testi épségük megóvása igényli.

Mindig legyen alkalom szabad, önálló mozgásra, futkározásra.

A játék, a kirándulások célját és ezzel együtt időtartamát a gyermekcsoport életkori sajátosságaihoz igazítsuk.

A szokásrendszer kialakításával azt kell elérni, hogy a tevékenységhez szükséges eszközök bármikor a gyermekek rendelkezésére álljanak és a tevékenységet magát ne korlátozzuk vagy szabályozzuk be.

Az egészséges életmód szokásainak kialakítása magában foglalja az **étkezések körülményeinek** és esztétikumának biztosítását.

A helyes táplálkozási szokások kialakításánál a rendszeresség az első szempont. Sajnos sok család életvitele éppen ezt a rendszeres, időbeni étkezést nem biztosítja, ezért fokozottan figyelünk kell arra a napirendben, hogy meghatározott időintervallumon belül történjenek az étkezések.

Az étkezések közbeni halk beszélgetés, zsongás megengedett, a kulturált étkezési szokások elsajátítása pedig tovább fokozza az egész tevékenységhez kapcsolódó pozitív hatásokat.

1.5. Szokásrendszer

A csoportok szokásrendszerének kialakítása

Az óvoda mindennapi életének zökkenőmentességét, harmónikusságát és nyugalmit biztosítja, ha megfelelő szokásrendszert sikerül kialakítani.

A szokásalakítás hosszú, fáradságos munka, ami olykor unalmasnak is tűnik, hiszen a jó szokásrendszer a mindennap gyakorolt cselekvések sorozatának állandó ismétlése.

Azt azonban nyugodtan állíthatjuk, hogy a fáradtság később nagyon is megtérül a három –négy évig tartó óvodai nevelés során.

A szokásalakításban is elsődleges maga a cselekvés, a tevékenység, ami az egész személyiséget fejleszti. A feladatmegoldás ez esetben is **öntevékenységre** és a **gyermek aktív együttműködésére** épül.

„A cselekvést motiválja a példa, a cselekvés végrehajtását segíti, könnyíti a szokás és a cselekvést szabályozza a nevelői követelés.”

A szokásrendszer kialakítása az utánzáson és az ezzel összefüggő azonosuláson nyugszik. A szoktatás esetében tehát a példamutatásnak van kiemelt szerepe. Ez igazán egyszerűen belátható, hiszen köszönni megtanítani gyermeket úgy lehet, ha az óvónő is köszön minden nap minden egyes gyerekeknek.

A szokástanításnak azért is van jelentősége a személyiségfejlesztés szempontjából, mert egy általános tudatmentesítő szerepe van.

A jól kialakított szokások, melyek rendszert alkotnak, nem kívánnak akaratkifejtést a gyermektől, és nem kell koncentrálni sem, hiszen automatikusan cselekszik a gyermek, amikor belép a csoportszobába és köszön, amikor belépés előtt megtöröli a lábát, igényévé válik az étkezések előtti kézmosás, stb.

A szokásrendszer kialakulásával a mindennapi cselekvések egy része gazdaságosabbá válik, kiküszöbölődnek a felesleges mozdulatok, mindenki számára egyértelmű keretet kap a napi óvodai élet.

A szokásalakítás módja:

utánzás - ismétlés- tudatossá váló cselekvés.

Azért tekintjük nagyon fontosnak a szokások és szokásrendszerek kialakítását, mert a csoport nyugalma, derűs légkörét alapvetően befolyásolja a kialakított szokásrendszer minősége. Erre építhető fel a harmonikus, kiegyensúlyozott tevékenységekkel teli napi óvodai élet.

A szoktatás szabályai:

- A szoktatáshoz teljes határozottság szükséges a nevelő részéről.
- A szoktatás tökéletes beidegződést, begyakorlást jelent
- A szoktatás alatt nem tehetünk kivételt, nem lehet kihagyás, a szokás automatikussá válása érdekében a rendszeres odafigyelés a szokás kialakításának folyamatában a tényleges cselekvés vezet a leggyorsabb eredményre.
- Az öntevékenység, az örömmel végrehajtott cselekvés itt is gyorsabbá és biztosabbá teszi a végeredményt.
- A szokások kialakítását mindjárt az első óvodai napon kezdjük el.
- A megvalósítás sikere a rendszeres napi gyakorláson múlik.
- A szoktatás során célokat tűzünk ki, feladatok elé állítjuk a gyermeket.
- A végrehajtást ellenőrizni, értékelni szükséges. A követelésnél mindig vegyük figyelembe a gyermek adott lehetőségeit, konkrét helyzetét és életkori sajátosságait.
- Ne legyen túlzott az elvárásunk, de alultervezett sem.
- A szokáskialakítás gyors sikere a csoportban dolgozó óvodapedagógusok, dajkák munkájának teljes összhangjával érhető csak el.

2. TEVÉKENYSÉG

A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérése érdekében

A gyermek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek.

A gyermek tevékenykedő lény. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban.

A gyermeki tevékenység fogalma összefoglalható az alábbiakban:

- a) Valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy belső követelmény teljesítésének eszköze
- b) Képesség felhasználás, képesség fejlesztés eszköze

A nevelő hatás pedagógiai feltételei:

- a) a tevékenység pedagógiai *előkészítése* (ráhangolás, tudatosítás, stb.) közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának, és az egész óvodai környezetnek
- b) a tevékenység pedagógiai *megszervezése* az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyerekek helyett, de mindenben segítsünk, amikor arra szükségük van a gyerekeknek)
- c) a tevékenység pedagógiai *értékelése* ugyancsak alapvető feladata az óvoda pedagógusnak.

A gyermekek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott belsőből fakadó tevékenységre.

A gyermeki tevékenység szervezésekor szükséges figyelembe venni a 3-7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit.

A 3-7 éves korú gyermeket *tevékenységi vágy* jellemzi.

Bármilyen mozgás, cselekvés változás felkelti a gyermek figyelmét, és utánzásra ösztönözi.

A *megismerési vágy* a kíváncsiság életkori sajátossága az óvodáskorú gyermekeknek.

A gyermek tevékenysége gyakran változik; minél kisebb a gyermek, annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit. Ennek következtében egy adott tevékenység általában rövid ideig tart és nincs mindig összhangban a kitűzött céllal.

Az óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, tehát ezt figyelembe véve segítheti elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakoztatását a csoportban.

A 3-7 éves korú gyermek életmegnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen a különböző tevékenységek.

A gyermek számára a játék lehet munka is és fordítva.

A közösségért végzett feladat lehet játék, esetleg a szabadidő kellemes eltöltése.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Biztosítani minél változatosabb, többfajta tevékenység egyidőben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötletek)
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermekek aktuális élményvilágára
- Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban.

3. KÉPESSÉGEK

A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek.

A tevékenységszervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással.

A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése.

A nevelés orientáló tevékenység is, tevékenységszervezés is, képességfejlesztés is.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek két nagy csoportba sorolhatók:

- **kooperációs képességek**
- **kommunikációs képességek.**

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenység társadalmisága (közhasnú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága, stb.) határozza meg.

Korántsem mindegy, hogy miben kooperálunk, hogy miről kommunikálunk.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek:

- a tevékenység a kifejlesztett képesség *forrása* (mivel a képességek tevékenység közben fejlődnek)
- a tevékenység nemcsak forrása, hanem *célja* is a képességek fejlesztésének (a képesség, meghatározott tevékenységekre való alkalmasság)
- a tevékenység a képességfejlesztés *eszköze* (az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók)
- a tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának, kifejtésének *színhelye* (a képességek csak meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg).

A képesség és a tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy *csak a reáltevékenységekre alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres képességfejlesztésre*, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a képességek csak tevékenységekben fejlődhetnek ki és nyilvánulhatnak meg.

Ez az általános képességekre is érvényes. Nincs olyan általános képesség, amelynek ne valamilyen konkrét tevékenység lett volna az eredeti forrása.

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit
- A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére
- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást Minden gyermek képességét önmagához - a saját lehetőségeihez - viszonyítva igyekezze fejleszteni.

V. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI

A 3-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg.

A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik.

A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek.

A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat.

A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára.

A tudatos fejlesztést az **objektív és szubjektív** feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

1. A TUDATOS FEJLESZTÉS OBJEKTÍV FELTÉTELEI

- *Az óvoda épülete, udvara, környezete*
- *Az óvoda belső berendezése*
- *Az óvoda tárgyi feltételei, eszközei, szakmai felszereltsége*
- *Esztétikus környezet kialakítása*

Objektív feltételek a Rózsa Óvodában:

A Rózsa Óvoda a Tomori Pál Főiskola épületének szárnyában kapott helyet.

Adott volt a hely, ahol csoportszobákat, fejlesztő szobát, mozgásfejlesztő szobát, irodákat, öltözőt, mosdókat alakítottak ki az előírásoknak megfelelően felszerelve.

A belső berendezés igényes, esztétikus.

A tárgyi felszereltség a törvényi előírásoknak megfelelő.

Minden csoportban adott az internet és a számítógép is.

A kialakított csoportszobák nem túl nagyok, ezért nagyon fontos, hogy használhassák egész nap folyamán a gyermekek azokat a folyosórészeket, egyéb helyiségeket, mellyel a csoportszobán túli játékterek megnövelhetők.

Mindezt azzal a céllal tesszük, hogy lehetőséget kínáljunk a gyermekek együttműködésére és a természetes körülmények közötti találkozásokra.

Az épület belső tereinek célszerű használatakor gondolnunk kell a gyermekek elkülönülési igényeire is.

Az óvoda belső tereinek kialakítását célszerű abban az irányban is átgondolni, hogy a folyamatos és állandóan bővülő tevékenységek számára elegendő helyet biztosítsunk. Nagyon jó megoldás, ha a játszóhelyek, tevékenységi terek a bútorok mozgatásával megnövelhetők, vagy a célnak megfelelően átalakíthatók.

Legyen lehetőség meghatározott időintervallumban reggel és délután az átjárhatóságra.

Az átjárhatóság lehetővé teszi a kommunikáció és kooperáció gyakorlását újszerű szituációkban és idegen gyermekek társaságában. Lényegében erről van szó akkor is, ha két vagy több csoport valamilyen oknál fogva időlegesen összevontan működik. Ilyen szituációk az életben gyakran adódnak, ilyenkor azt kell látnunk, mi hasznosítható mind ebből a csoport és a gyermekek számára.

A tér minél jobb kihasználása érdekében az előtérben és az udvaron is nagyon jól ki lehet alakítani játék helyeket.

Az udvar nagy, árnyas fákkal, bokrokkal, növényekkel, domboldallal, rendelkezik, mely sok lehetőséget biztosít a tevékenykedésre.

A főiskolát körülvéő hatalmas park rengeteg lehetőséget rejt magában. A rendszeres séták, megfigyelések, mozgásfejlesztési lehetőségek, a környezet megismerése és megszerettetése mind egy helyen adott, ki se kell mozdulni.

A főiskola aulája, színházterme és egyéb helyiségei is használhatók a nevelés színtereinek bővítéséhez.

A főiskolai hallgatók igény szerint bevonhatók az óvodai élet gazdagításába, színesítésébe. A gyermekek megismerkedhetnek más nemzetek nyelvével, szokásaival. A hallgatóknak pedig lehetőség nyílik saját gyermekeik elhelyezésére az óvodában, ezzel megkönnyítjük a tanulásuk feltételeit.

A gyermekek és a szülők biztonságérzetét növeli, hogy az épületbe 24 órás portaszolgálaton keresztül lehet bejönni.

A kerítéssel körülhatárolt parkban magánparkoló áll rendelkezésre, így mindig van hely az autóval érkező szülőknek a gyermekek szállítása során.

2. A TUDATOS FEJLESZTÉS SZUBJEKTÍV FELTÉTELEI

- **Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése**

A hangsúly az **aktív, kétpólusú** együttműködésre kerül.

Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek. Ezt komolyan kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe.

A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg, ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket.

A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

- **Az óvodapedagógus modell szerepe**

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust **kulcsfontosságú szereplőnek** tekinti a nevelési folyamatban.

A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a **példa** a leghatásosabb nevelő erők egyike.

Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogy öltözködik, stb.

Különösen 3-4 éves korban meghatározó a **pedagógus személyisége**, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért.

Sok múlik tehát azon, **milyen értékeket preferál** az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé.

A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani.

Az óvónőnek figyelembe kell vennie a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítenie kell az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére.

Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek-felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát.

A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még 6-7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést.

A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermekeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntési képesség, helyzetfelismerő képesség meglétét.

Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

A tevékenységközpontú programmal dolgozó óvodapedagógusok merészen elengedhetik a fantáziájukat, mert minden, a csoportot érintő kérdésben, legyen az napirend, vagy tartalmi kérdés, szervezési probléma vagy az élet adta szituáció, nemcsak lehet, de kell is a lehetőségekhez mérten a döntésekbe a gyermeket bevonni.

- **Az óvónő és a dajka együttműködése**

A dajka jelenléte és a szerepe az óvodai nevelésben korábban kevésbé jelentett pedagógiai munkát, sőt azt tapasztaltuk, hogy mintegy kirekesztődtek a dajkák a nevelési folyamatból.

A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval **összehangolttá** válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük.

A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével, **hatást gyakorol** a kisgyermekre.

Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten **tájékoztatva legyen** az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően.

VI. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

1. A KOMPLEX FEJLESZTÉS TARTALMA

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának.

Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat, négyes feladatrendszerének elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

2. A KOMPLEX FELADATRENDSZER ELEMEI

2.1. Játék és tanulási tevékenység

2.2. Társas és közösségi tevékenység

2.3. Munkatevékenység

2.4. Szabadidős tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszőve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok **komplex módon, egymást kiegészítve** jelennek meg.

Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven *nem választhatók el egymástól*, mint ahogy a tevékenységek is *összefüggenek egymással*.

Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva *a tervezett tevékenységekből kiindulva* kell a tervezést átgondolnunk.

Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a *komplex gondolkodásmód*, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

2.1.Játék és tanulási tevékenység

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége.

A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket.

Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újra élheti kellemes élményeit.

A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

A játék tehát olyan *komplex tevékenységforrás*, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez.

Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekekre, hiszen kitalált és erőltetett úgynevezett "játékos módszerekkel" nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység.

A gyermeki tevékenységet - különösen a játékban - nem szabad szűken értelmeznünk.

A *játéktevékenység tág értelmezése* lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a "szellemi alkotást" is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal helyettesíti azokat.

Minden gyermeki tevékenység - beleértve a játékot is - felosztható **spontán** és az óvodapedagógus által **irányított** tevékenységre.

Nagyon fontosnak tartjuk olyan *hangulatok, ingerek, tárgyi* lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együtt játszást. Csupán a *helyes arányok megtalálására* kívánjuk a figyelmet felhívni.

A nevelési folyamat intenzív képességtermelő jellege ugyanis alapvetően attól függ, hogy milyen *szélességben* és *mélységben* képes az óvoda a gyermeki öntevékenység rendszerét kiépíteni.

A játékon belül meghatározott eredmény elérését célzó öntevékenység a legfőbb biztosíték arra nézve, hogy az öntevékenység az önfejlődés, az önfejlesztés motívumait, képességeit és készségeit is létrehozza.

Jót és jól játszani - ez a gyermek dolga az óvodában.

Az óvodapedagógus **feladata** *megfigyelni* a gyermek játékát, *felhasználni* azt saját nevelési céljai elérése érdekében és szükség esetén, *indirekt módon befolyásolni*.

A játék kicsiben maga az élet; az, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebbé válhat.

A tevékenységközpontú program alapelve, hogy *minél több időt, alkalmat és lehetőséget* biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékra.

A játéktevékenységhez szükséges *feltételeket, ötleteket és eszközöket* azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítania.

Külön szót érdemel az *élmények* szerepe a gyermek játékában:

Az élmény, legyen az a gyermek egyéni élménye, melyet a családból a környezetből hoz az óvoda, vagy legyen az az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában.

A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni.

Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg.

Általában a gyermek spontán szerzett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakban vele.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készséget.

Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve, azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot.

A játék tehát, mint az óvodáskorú **gyermek alaptevékenysége** olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében.

Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva, olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedést nagymértékben elősegítheti.

Gondoljunk pl. a társakkal való együtt játszás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményezőkézség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége vagy az alá-fölé rendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy-egy játéksituációban.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához
- Az egyéni élményeken túl, közös élmény szerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együtt játszás a gyermekekkel

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban.

A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek.

Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a *játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere*, de nem kizárólagosan az.

A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg.

A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek.

A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének. Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek.

A több érzékszervet igénybe vevő *tapasztalás* és a *sokoldalú cselekedtetés* mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta marad a tevékenységek általi fejlesztésnek.

A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyerekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk.

Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni.

Ez az oka annak, hogy *komplex foglalkozások rendszerén* keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent.

Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is.

Nem mindegy, milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul-e a gyermek. Képes lesz-e saját motiváltságból kiinduló erőfeszítésre a tanulás során.

Ennek a *belső motiváltságnak* a kialakítását kezdjük meg az óvodában.

A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy *örömmel és önként* vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre.

A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó.

A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni.

A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát és bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához.

A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátortalanná, félőssé, visszahúzódóvá válik, alul értékeli önmagát és alatta marad saját teljesítőképességének.

Az óvodapedagógus szerepe tehát itt is kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítja az egyes gyermekeket, mennyire képes megismerni és fejleszteni a gyermeket egyéni adottságainak figyelem-bevételével.

A program keret jellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat.

A nevelés egészen belül megvalósuló tanulás az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretek között valósul meg.

Beszélgetések, tapasztalatszerző séták, kötött és kötetlen stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni

terhelhetőségéhez igazodó iskola előkészítő, fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

Ez teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás)
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképeségét is megismerheti
- Iskolaelőkészítést célzó, tevékenykedtetésen alapuló differenciált képesség és készségfejlesztés

2.2. Társas, közösségi tevékenység

A gyermekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni.

A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásnak legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység - társadalmi és egyéni –érték tartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen.

Pedagógiai programunk négyes feladatrendszerre megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez.

A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír. A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat jó részét a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik.

Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására.

Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani.

Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk.

A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a teljes nevelési folyamatot átfogja.

Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos *közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás* mellett mások megbecsülése, a különbözőség elfogadása, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul.

A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még *nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás* társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatása irányában.

A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó. A nevelőközösség belső tartása, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet.

Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg.

Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömén túl a közös élményt is kell erősítenie.

A társas kapcsolatok, a közös munka, az együtt játszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni.

A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a tevékenykedtetésen legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek.

A közösségi szokások kialakítása pedig a tevékenységek végzését segítse, a gyermekek cselekedeteit irányítsa.

A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyerek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek között jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelmet, vagy akár a közös tevékenység során kialakuló viták lerendezését is.

Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során.

A *helyes szociális viselkedés* megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség.

A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnervizony kialakítása a cél.

Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását.

A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni.

A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására.

Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek.

A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik.

Az óvoda nyitottsága, óvodáskor végéig biztosítja a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő-óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermek érdekében kétoldalúan lehet hasznosítani.

Az óvodapedagógusnak éppúgy szüksége van a nevelőmunkában a szülőktől érkező információkra, javaslatokra, mint fordítva.

Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre
- A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátkozás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlás
- A konfliktusok kezelése
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában

2.3. Munkatevékenység

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását.

A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység.

Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a

gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező.

Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejti ki a már említett nevelő-fejlesztő hatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése.

A különböző munkafajták **(önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében elvégzett munkák vagy a kerti munka)** közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen az óvodában.

Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani.

A gyermek *önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését* tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

A gyermek éppúgy élvezi a munkatevékenységet, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét.

A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a végzés során biztosítsuk a teljes önállóságot. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekekre kényszerített feladat legyen.

Váljon a csoport számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességeinek megfelelő munkát végezheti.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba.

A munkafajták közül ki kell emelnünk az **önkiszolgálást**, aminek az óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége.

A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt- *testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása*- a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan végezni.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyerekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor szerepjáték játék megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket.

A nagyfokú önállóság és döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését.

Arra mindenütt van lehetőség, hogy a gyerekek tisztán tartsák saját környezetüket, közösen megjavítsák, megtisztítsák játékaikat, hogy maguk rendezzék be a csoportszobákat, maguk díszítsék fel a termet.

Véleményünk szerint a kerti munka az a terület, ahol ez az értékteremtő képesség még tisztábban kimutatható.

Fontosnak tartjuk tehát az óvodában az élősarok kialakítását és a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, és a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának.

Tavasztól őszig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot-ismeretet szereznek a gyerekek.

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhessek azokat.

2.4. Szabadidős tevékenység

A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel.

Az óvodában sajátosan- az iskolától eltérő módon- értelmezzük a szabadidős tevékenységet.

Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az óvodában tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykednek, szabadon választhatnak bábozás, festés, rajzolás, zene-tánc, játék, tanulás, sakk, társasjáték, filmvetítés, mese-vers, barkácsolás, stb.közül. Egész nap folyamán jut idő arra, hogy válasszanak a gyermekek az óvónő által felkínált lehetőségek közül.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét.
- Egyszerű, saját maga és a gyerekek által készített eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését
- Egész nap folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

3. A KOMPLEX TEVÉKENYSÉGI FORMÁK RENDSZERE

A komplex tevékenységi formák lényege:

- a) Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén
- b) A tevékenységi formákat probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi
- c) Az óvónő által kezdeményezett tevékenységeken tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket

3.1. ANYANYELV

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak.

A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll.

Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik.

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van.

Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva, segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni.

A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme.

Az óvodapedagógusnak arra kell lehetőséget biztosítani, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja.

Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során.

Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek.

A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de célszerű a hétfői napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre.

Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtésre, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre.

Ne vegye el a gyermekek kedvét javítgatással és figyelmeztetéssel a folyamatos beszédűtől. Dicsérje és biztassa a bátorabban beszélő gyermekeket, serkentve őket a beszédre.

A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérelje figyelemmel.

Figyeljen arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlósággal, beszédbeli elmaradással küzdenek. Szükség esetén kérje ki szakember segítségét.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas, nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására
- Képessé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése
- A beszédszínvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni
- Beszédmegértés fejlesztése
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés fejlesztése példamutatással
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása
- A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása
- Meséléskor törekedjünk az élőlírással mesehallgatásra

3.2. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

3.2.1. Matematika

Programunk a matematikai ismerettartalmak komplex kezelésére, az óvodai élet egészén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni.

Ez természetesen azt jelenti, hogy a matematikai nevelés **komplex formában** a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósul meg, a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve.

Utánzásos, minta-modellkövető, spontán játékos tapasztalatszerzés, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre építve, gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás által, a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatokkal, az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formákban valósul meg.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire: érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé.

Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható.

Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell.

Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel.

Az óvodáskort jellemző fejlődésbeni egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

Az első szint:

Bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

A második szint:

Az intenzív fejlesztés szakasza, az 5-6-7 életévben.

Feladata: részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása.

Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése.

A perceptuális, motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

Az óvónő által kezdeményezett tevékenységek alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük.

Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalékait.

Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel, azt az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők.

Tevékenykedés közben a megismerő képességek (**érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás**) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható.

Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- Az óvónő által kezdeményezett matematikai tartalmú tevékenységeknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire.
- A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.

3.2.2. Természet - társadalom – ember

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a *világot megismerje és megértse* a maga egészében.

A *természet szeretetére* kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettél, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára.

Azt kell bennük megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.

A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formák legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetben, udvarán zajlanak.

Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire.

A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek, tehát *komplex tapasztalatszerzési lehetőségéről* van szó.

Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről.

Már az óvodában fel lehet és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk.

A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek, és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges.

Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is. Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermek ítélőképessége és természetes viselkedés formájává válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kap az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére.

A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető.

A természettel szorosan együtt élve gazdag lehetőségek adódnak a természet megismerésére, megszerettetésére, és a természetvédelem megalapozására.

Színterek

Csoportszoba:

- természetsarok kialakítása
- növényápolás, gondozás, cserepes növények átültetése, talajcsere,
- kísérletek (pl. virágfestés, szennyezett és tiszta víz hatása a növényekre)
- megfigyelések
- fűszernövények vetése - gondozása - felhasználása
- évszakoknak megfelelő tablók készítése,
- élő és élettelen "tárgyak" gyűjtése,

Udvar (kert)

- sziklakert,
- virágoskert
- gyógy-és fűszernövénykert telepítése
- Ezek folyamatos gondozása, termés-betakarítás, felhasználás
- munka közbeni megfigyelések, víz, fény, talaj igények stb.
- "A mi fánk" gondozása, megfigyelése,
- udvar tisztántartása (gereblyezés, évszakonkénti szükséges munkák elvégzése)
- Környezetünkben és a munkák során felbukkanó élőlények megismerése

Óvoda szűkebb környezete adta lehetőségek

- Séták az óvodát körülvevő parkban, az ott található növények, fák, kisállatok megismerése.
- Madárvilág megismerése, madáretetés.
- Óvoda központi fekvésű, közlekedési ismeretek jól szemléltethetők és elsajátíthatók.

Tágabb környezet adta lehetőségek

- A környék növény és állatvilágának megfigyelése, megismerése, védelme
- néhány megfigyelt növény és állatfaj felismerése
- A gyermekek figyelmének ráirányítása környezetünk gazdag növény és állatvilágára
- pozitív érzelmi hozzáállás kialakítása, ezzel megalapozva a természetet védő és megbecsülő, környezettudatos életre nevelést.

Természet és környezetvédelmi jeles napjaink

- Víz napja (március 22.)
- Föld napja (április 22.)
- Madarak - fák napja (május 10.)

3.2.3. Születéstől – felnőttkorig

A természet-társadalom-ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újra játsszák életüket.

Újra élik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat az életfolyamatok újra játszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást.

A születéstől-felnőttkorig címmel megfogalmazottak magukban foglalják a *testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig* mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához.

Az óvodapedagógus feladatai

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben.
- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből.
- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez
- Biztosítsuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, konyha és/vagy virágoskert működjék
- Környezetvédelmi tapasztalatok gyűjtése
- Megismertetni a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- A környezet és természetrombolásának és pusztításának példáit is mutassa meg
- Környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. hulladékkezelés, szelektálás
- Elemi közlekedési szabályok megismertetése

3.3. MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGEK

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet.

Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre.

Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel.

Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti.

Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket.

A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája, komoly hatást gyakorol a gyermekekre.

Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében.

A művészeti nevelés mindennek előtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti.

Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőtt által kigondolt elképzeléseket megvalósíttatni a gyerekekkel.

Mindig arra törekedjünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata.

Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, másfajta módon éli meg, az kreatív ember.

Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának.

Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő.

A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat.

Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére.

Az óvodapedagógus felelőssége igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdekli, mindent utánoz, mindent válogatás nélkül kedvel.

Az óvodapedagógus véleményét - különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele - szinte fenntartás nélkül elfogadja. Amit az óvó néni szépnek lát, az neki is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel.

A művészeti tevékenységek fogalma rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű.

Ebbe a fogalomkörbe a **mese, vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás** éppúgy beletartozik, mint a **környezet esztétikája**.

A művészeti tevékenységek tehát nem egy, az óvónő által kezdeményezett tevékenységet jelöl, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor.

A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színezhetjük, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetjük és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle.

3.3.1.Mese-vers, dramatizálás, bábozás:

Mesélni minden nap szükséges az óvodában.

Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején.

A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljük, vagy verseljük valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután.

A mese-vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmesekincs megismertetése adja, a kortárs és klasszikus irodalmi művek mellett.

Fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel nem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt, valamint a magyar kultúra értékeinek átörökítését.

Teremtsünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához.

Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassak a gyermekek a nekik tetsző meséket.

A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyünk tekintettel.

Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez.

Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

3.3.2.Vizuális tevékenységek

(gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás stb.)

A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit.

A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag és eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat.

Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendetlenséggel.

Szokás kérdése, mennyire képesek a gyermekek környezetüket ilyen széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani.

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei.

Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat.

Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló nevelési módszerekkel elveszük a gyermek bátorságát az egyéni kifejezőmódoktól.

Lehetőséget teremtünk a gyermekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket.

Minden csoportszobában egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítunk, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tároljuk, olyan módon, hogy a gyermekek bármikor hozzájussanak.

3.3.3.Ének-zene, népi játék, tánc

Az óvodai zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak.

A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány.

Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyerekekkel.

A néphagyományőrzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel.

Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására.

Az óvónő által kezdeményezett ének-zene tevékenységek inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap.

A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható.

Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományőrzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Úgy alakítsa ki a gyerekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására
- Segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyéljen a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolat megteremtésére
- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően
- A más nemzetiségű gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal és zeneanyag választás
- Nyelvi képességek fejlesztése mondókázással, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal
- Igényes hangszerjátékkal és zenehallgatással a zenei fogékonyság megalapozása

3.4. MOZGÁS

Testi fejlesztés-testnevelés

Mindennapos mozgás

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés.

A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül.

A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével.

Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása.

A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együtt járó tevékenységeket.

A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el.

A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgás-műveltség fejlődésének.

A természet erőivel - napfény, levegő, víz, - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani.

Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk.

A nyugodt, derűs légkörű játékban gazdag kellő intenzitású napi 20-30—perces testmozgás nem csak a kondicionálás és koordinációs képességek fejlődése, biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A mindennapos mozgás hatásának maximális kifejtéséhez szükségesek olyan **objektív és szubjektív feltételek**, amelyeket meg kell teremtenünk, és amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

A mindennapos mozgás objektív feltételei:

- Mivel a foglalkozásokat döntő mértékben a szabadban valósítjuk meg, ezért célszerű füves területen különböző pályákat kialakítani.
- Nagyon jó lehetőséget nyújt a különböző mozgások gyakorlására a mesterségesen kialakított domb, ami télen szánkózásra, csúszkálásra, síelésre használható, nyáron viszont gyakorolható itt a gurulás, mászás, kúszás, felfelé történő futás, szökdelés stb.
- A füves, sík és dombos terület mellett feltétlenül szükséges az aszfaltos, kavicsos terület.
- A fák között érintő magasságban kifeszített kötélnek fűgghetnek a gyermekek.
- Az udvar különböző részein -különösebb megmunkálás nélkül - lefektetett és lazán rögzített farönkök kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére.
- A megfelelő távolságban legyenek rögzített mászóakák.
- Az állványokon felfüggesztett mászókötel és gyűrű a vállöv erősítését szolgálja.
- Nem csak az udvaron végzett mozgást használjuk fel a gyermekek mozgásának fejlesztésére, hanem a hosszabb túrákat és sétákat is.

- Minden, ami az óvoda udvarán található, (fák, bokrok, homokozó, játékeszközök, stb.) felhasználhatók a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához.
- Az épületen belül szervezett mindennapi testnevelés megszervezésének is fontos feltétele a megfelelő hely kiválasztása.
- Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetők legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre.
- Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

A mindennapos mozgás szubjektív feltételei:

- Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét.
- Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek.
- A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok).
- Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is.
- Minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi testnevelés keretébe beépíthető.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni
- A gyermeki szervezet sokoldalú arányos fejlesztése
- Motoros képességek fejlesztése
- Vázizomzat erősítése
- Helyes testtartás kialakítása
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvetőmozgásformák gyakorlása által.
- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- A kéz finom mozgásainak fejlesztésére nyújtunk változatos lehetőségeket.
- Segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapos mozgás megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit.
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyerekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a leghatékonyabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

VII. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1. A FEJLESZTÉS TERVEZÉSE

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg.

Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra.

A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően.

A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet.

A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.

A nevelésen belül a napi óvodai életet átszöve érvényesül leghatékonyabban az óvodai tanulás folyamata, tehát a **nevelés - tanulás komplex egységet alkot**, ezáltal természetesen a tervezésben is ezt juttatjuk érvényre.

A tervezés során a feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket.

A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni inkább egy vagy két hetes periódusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílhat lehetőségünk a gyermek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználásra.

A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok.

A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe.

Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkába.

A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik.

A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni.

A tervezésnél ne az ismeretanyag növelése, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt.

Kevesebbet, de alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára, ezért nem szükséges a külön vázlatírás.

Ennél fontosabb azonban, hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni differenciált fejlesztés megtervezéséhez.

A gyermekek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése, a tevékenységek sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

2. A FEJLESZTÉS MÓDSZERE

Differenciálás

A fejlesztés módszere az **egyénre szabott differenciált fejlesztés** a csoport keretein belül.

Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben *kötetlen kezdeményezés vagy kötött tevékenységi forma* keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani.

A fejlesztést, a tevékenység formáját ne a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg.

A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez.

A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon.

3. A FEJLESZTÉS KERETE

A teljes nevelési folyamat, a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:

- önálló és irányított tapasztalatszerzés
- kötetlen és kötött tevékenységek komplex rendszere

A nevelés időkeretei

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását.

A **hetirend** és a **napirend** az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása.

Napirend

A **napirend** lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását.

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja.

A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába.

Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük.

A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára.

A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye.

A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható, módosítható.

A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat.

A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

A napirend általános időkeretei

- Játék és szabadidős tevékenység 5 óra
- Étkezés, pihenés 3 óra
- Öltözés, tisztálkodási tevékenység 1,5 óra
- Óvónő által kezdeményezett tevékenység 5 perc- 45 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, váratlan események hatására.

Hetirend:

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

A hetirend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén.

Különösen a beszoktatás idején figyeljünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze. Később, az óvodai élet utolsó éveiben a hetirend és a napirend pontosabb betartását helyezzük előtérbe.

A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

Számtalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formák helyei, de az időkeretek is változtathatók.

4. DOKUMENTÁLÁS

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését, fejlesztését, fejlődésük nyomon követését, különböző dokumentumok tartalmazzák.

Az óvónő feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Nevelési-tanulási, fejlesztési terv készítése (kiemelten azok a gyerekek, akik tanköteles kort megelőző tanévben vannak)
- Hetirend és napirend összeállítása
- A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése
- A nevelőmunka folyamatos értékelése

A dokumentálás az OVIKRÉTA INTERNETES FELÜLETÉN történik.

Ezen a felületen dokumentál mindent az óvodapedagógus:

- ✓ Itt kell vezetni a **Csoportnaplót**, amely minden tervezést, értékelést, szervezési feladatot tartalmaz.
- ✓ Itt található a **Jelenléti ív**, amely a gyermekek jelenlétének kimutatását, hiányzásának igazolását szolgálja.
- ✓ **A Felvételi és mulasztási napló**, melyben a gyermek személyes adatai és a hiányzásai szerepelnek.
- ✓ **A Gyermekek fejlődésének nyomon követése**, a gyermekek egyéni fejlődésének regisztrálására szolgáló dokumentum, amely a gyermek óvodába kerülésétől az iskolába meneteléig tartalmazza fejlődését és a szükséges fejlesztési feladatokat, félévenkénti fejlődésének értékelését.

Ezen dokumentumokat a tanév lezárását követően nyomtatott formában őrizzük. Vezetésük számítógépen, internetes felületen, belépéshez szükséges egyéni jelszó birtokában történik.

A gyermek fejlesztésének tervezéséhez szükséges információk alapja a gyermek játékának, kapcsolatainak, társas magatartásának, verbális képességeinek, gondolkodásának, ismereteinek, mozgásának megfigyelése.

A megfigyelés során képet kapunk a gyermek fejlettségéről, nyomon követhető a fejlődése, jól látszik, ha valamely területén elmaradása van és

fejlesztésre szorul, vagy életkorát meghaladóan teljesít és tehetséggondozást igényel.

5. TEHETSÉGGONDOZÁS

Az óvodás gyermekeknél tehetségígéretről, *tehetségre irányuló hajlamról* beszélhetünk.

A fejlődés belső menete és a környezeti hatások (nevelés) szerepet játszanak ennek az ígéretnek a megvalósulásában, alakulásában.

Óvodánk kiegyensúlyozott légkörével, változatos, kötetlen lehetőségeivel segíti, hogy felszínre kerüljenek a gyermekek adottságai, képességei. Korán megmutatkoznak a művészi és pszicho-motoros képességek (testi ügyesség, kézügyesség), zenei képességek (hallás, ritmusérzék), rajzkészség.

A rajzkészségnél fontos figyelnünk azt, hogy mit ábrázol, mennyire lép túl a megszokott sémákon a rajz, a színek formák alkalmazása milyen, s hogy mennyire érzelem gazdag, kifejező az ábrázolás.

Óvodáskorban megmutatkoznak a kiemelkedő szociális, esetleg vezető képességek is (pl.: empátia, szervező képesség, döntéshozó képesség).

Honnan ismerhető fel a tehetséges óvodás?

A viselkedéssjegyek megfigyelésével tetten érhető a tehetség.

- *pozitív viselkedéssjellemezők*: gyorsan tanul, elvont dolgok iránt érdeklődik, kreatív, elmélyült, érdeklődő, kritikus
- *negatív viselkedéssjellemezők*: erős kritikai érzékű, energetikus, megszállott, néha nehezen találja meg a hangot a társaival, egyenlőtlen fejlődés jellemzi

6. GYERMEKVÉDELEM

Minden óvodapedagógus gyermekvédelmi munkát végez saját óvodai csoportjában.

Veszélyeztetettség:

Olyan- a gyermek vagy más személy által tanúsított-magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

Az óvoda igazgatója köteles:

- jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál
- hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása
- vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén

A gyermek veszélyeztetésére utaló jelek:

- fizikai bántalmazás, pszichés bántalmazás
- a gyermek szexuális zaklatása
- szülői felügyelet hiánya, elhanyagoló szülői magatartás
- nem megfelelő táplálkozás
- indokolatlan hiányzás az óvodából

Célunk:

- A prevenció, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése illetve segítségnyújtás.
- Együttműködés a családokkal, különböző szakemberekkel.

Feladataink:

- A nevelési év elején feltárni azokat a körülményeket, amelyek a gyermek helyzetét hátrányosan befolyásolhatják, veszélyeztetik.
- Tapintatos, egyéni kapcsolattartás a szülőkkel.
- Tájékoztatás arról, hogy kihez fordulhatnak esetleges problémájukkal.

7. A PEDAGÓGIAI MUNKA ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

A pedagógiai munka ellenőrzésének célja a segítségadás, a problémák feltárása, megoldások keresése.

Az ellenőrzés kiterjed:

- Az óvodai kötelező dokumentumok vezetésére (OVIKRÉTA FELÜLETÉN)
- A gyakorlati munka és a tervezett feladatok összhangjának megvalósulására
- A nevelőmunka feltételeinek ellenőrzésére.

Az ellenőrzés, mérés, értékelés (a visszacsatolás) a nevelőmunka lényeges eleme. E nélkül nem képzelhető el az óvodai nevelő-oktató tevékenység.

Megvizsgáljuk, hogy a kitűzött feladatokat teljesítettük-e, az értékelés eredménye szerint tűzzük ki az újabb, a soron következő részfeladatokat.

Ha fejleszteni akarjuk a gyermeket, meg kell ismerni a személyiségét éppúgy, mint fejlődésének ütemét, menetét és a rázúduló hatások összességét az óvodába lépés idején – a bemeneti szintet –, hogy össze lehessen vetni majd az óvodai nevelés végeredményével, a kimeneti szinttel.

Ennek óvodában alkalmazott módszere a **megfigyelés**, esetenként az **irányított megfigyelés**.

Végezhetjük csoportos, **egyéni** vagy **mikrocsoportos** formában is.

A megfigyelések akkor hitelesek, ha

- természetes környezetben,
- folyamatosan
- tevékenység végzés közben történnek.

Törekedni kell arra, hogy

- minden funkcióra kiterjedő legyen,
- a teljes gyermeki személyiség feltérképezésére irányuljon,
- ne állítson értékrendet a képességek között,
- az objektivitás szem előtt tartásával valósuljon meg.

A mérés eredményei feldolgozásra kerülnek.

A mérés nem cél, hanem *eszköz*, mégpedig a fejlesztés eszköze.

- **Megfigyelés:**

A gyermek megismerésének elsődleges és legfontosabb eszköze. Meghatározott céllal és tervszerűen végzett megfigyelések jól hasznosíthatók, a gyermek számára viszont nem más, mint hétköznapi, természetes tevékenység, játék.

- **Beszélgetés, interjú:**

A gyermek fejlettségéről információhoz juthatunk a szülőkkel folytatott beszélgetés során /anamnézis/

- **Mérőeszköz használata**

Ha a gyermek fejlettségéről megfigyeléssel nem jutunk elegendő információhoz, akkor alkalmazunk mérőeszközt, szervezett tevékenység során.

Értékelés, elemzés:

Az értékelés segítséget nyújt a szülők megfelelő tájékoztatásához, az együttműködéshez, a gyermek önmagához mért fejlődésének nyomon követéséhez.

A gyermek képességfejlesztésének folyamatában megállapítjuk, hogy önmagához képest, és 5-7 éves korában a kimenethez képest mely területen fejlett, hol van lemaradása.

Problémás esetben fontos az okok keresése, összefüggések feltárása.

Ha meghaladja a fejlesztés a kompetenciánkat, szakember segítségét kérjük.

Az elemzést követően elkészítjük a **fejlesztési tervet**, mely meghatározza a fejlesztés irányát.

Minden évben két alkalommal jelöljük a változást, és ha szükséges módosítjuk a fejlesztési tervet.

A szülőket folyamatosan tájékoztatjuk, de évente két alkalommal kötelező jelleggel megismertetjük gyermekük aktuális fejlettségi szintjével, melyet az OVIKRÉTA felületén meg is tekinthet.

VIII. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

1. Jogi szabályozás:

- 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- Az 1993. évi LXXIX. törvény a Köznevelésről A 2/2005. (III.1.) OM rendelet 1. sz. melléklete a Sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai nevelésének irányelve
- 14/1994.(VI.24.) MKM rendelet a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatról, és módosításai: 3/1998 (IX.9.) OM és 19/ 2004.(VI.14.) OM rendelet.
- 11/1994.(VI.8.) MKM r. 7 sz. melléklet IV. fejezete a speciális eszközökről

Óvodánkban vállaljuk annak a kisgyermeknek az integrációját, aki:

Szakértői bizottság véleménye alapján integráltan nevelhető BTMN , SNI GYERMEK.

2. Az integráció általános elvei:

- Az integrációt az egész nevelőtestület felvállalja
- A csoportjukban integrációt folytató kollégákat az egész alkalmazotti közösség támogatva segíti
- Az integrálhatóság minden esetben egyéni döntést igényel, figyelembe véve az összes körülményt
- Csoportba való beosztás előtt az óvónők személyesen találkoznak a kisgyermekkel és a szülőkkel.
- Csoportkialakításhoz a vezető óvónő figyelembe veszi az óvodapedagógusok véleményét.
- Egy hónapos próbaidővel történik a felvétel.

A sajátos nevelési igényű gyermek befogadása, segítése nem jelenthet túlzott terhet a csoportban élő gyerekek, felnőttek számára.

Az integráció nem megvalósítható, ha káros hatása van a SNI gyerekekre, a csoportra, a nevelőkre:

- Ha nem szolgálja a SNI gyerek fejlődését, szükségleteinek kielégítését.
- Ha óvodapedagógiai eszközökkel nem oldható meg a közösségi együttélés kialakítása a gyerekek között.
- Ha a pedagógus testi-lelki terhelése túlzott.

3. Befogadó szemlélet alapelvei:

- Minden gyermek speciális.
- A pedagógus nem az átlaghoz igazodik, hanem minden gyermekben az egyedi, csak rá jellemző sajátosságokhoz.
- Bármely gyermeknél előfordulhatnak problémák.
- A problémák természetes velejárói a tanulásnak, nem kizárólagosan az egyénből fakadó gyengeség tünetei.
- A speciális megsegítés igénybevétele minden gyermek joga.
- Kiterjed az önismeret, a megismerési technikák, a differenciált bánásmód és az együttműködés biztosítására.
- A gyógypedagógus komplex segítséget nyújt a befogadó intézménynek.
- Egyéni fejlesztési terv készül minden gyermekre.

Eredményes integrálás személyi és tárgyi szükségletei:

- Inkluzív, befogadó környezet, alkalmazottak, szülők, gyerekek részéről
- Megfelelő utazó gyógypedagógus
- Speciális segédeszközök

4. A sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai integrálásának célja:

- Közösségbe való beilleszkedésük segítése (alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóság, érzelmi élet, együttműködés fejlesztése) - óvodapedagógiai eszközökkel
- Képességeik fejlesztése (vizuális, akusztikus, taktilis, motoros, és nyelvi) – gyógypedagógiai eszközökkel
- A hiányzó vagy sérült funkciókat helyreállítani, újakat kialakítani
- A meglévő ép funkciókat bevonni a hiányok pótlása érdekében
- Funkciók egyensúlyát kialakítani
- Egyéni sikereket segítő tulajdonságokat, funkciókat fejleszteni
- Befogadóvá válni az intézmény, lelkileg is

5. Az integrációs folyamatban közreműködő partnerek és feladataik:

Szakértői és rehabilitációs bizottság: diagnosztizál, javaslatot tesz, kontroll vizsgálatot végez, folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermek fejlődését, vizsgálja az intézményi feltételek meglétét

Szülő: lehetősége a gyermekkel részt venni vizsgálatokon és terápiás foglalkozásokon. Kötelessége a gyermek fejlődése érdekében mindent megtenni.

Gyógypedagógus: értelmezi a SZB szakvéleményét, elvégzi a rehabilitációt, speciális egyéni fejlesztést, javaslatokkal segíti az

óvodapedagógus munkáját, közreműködik a szülővel való kapcsolattartásban

Intézményfenntartó: helyben biztosítja az integrált nevelés feltételeit, a szakértői bizottság felé adatokat szolgáltat az integráló intézményekről

Óvoda: A sérült kisgyermek részére is biztosítja a harmonikus, elfogadó, az eredményeket értékelő környezetet. A gyermek iránti elvárásokat az állapotának súlyosságához, jellegéhez igazítja. Terhelhetőségét biológiai állapotához, személyiségjegyeihez igazítja.

Óvodapedagógus: Individuális módszereket alkalmaz. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít. Foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti. Nevelési helyzetek megoldása során alternatívákat keres. Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, viselkedésekhez. Együttműködik a szakemberekkel, javaslataikat beépíti a pedagógiai folyamatokba.

6. Sikerkritérium:

- A sajátos nevelési igényű gyermek beilleszkedik az óvodai csoportba, amely közösség húzóerőként hat rá.
- Szívesen jár óvodába
- Örömmel vesznek részt speciális tevékenységekben
- A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés
- Gyógypedagógiai fejlesztés hatására képességei optimálisan fejlődnek.

A többségi gyermek és felnőtt közösség az együttélés során olyan humán értékekkel gazdagodik, mint elfogadás, tolerancia, segítőkészség, felértékelődik az egészség, mint érték.

IX. AZ ÓVODA ÉS KÖRNYEZETÉNEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az óvoda környezetét tekintve külön kell szólni a gyermek szűkebb és tágabb környezetéről.

Ahhoz, hogy a gyermek biztonságban érezze magát, ismernie kell az őt körülvevő *közvetlen* környezetet.

A 3 évesek eleinte a csoportszobával és a kiszolgáló helyiségekkel ismerkednek meg és fokozatosan tágítjuk azt a teret, ahol mozoghatnak. A csoportok átjárhatósága, az udvar teljes nyitottsága a nagyobb gyermekek számára nyújt biztonságos mozgásteret.

Ahogy bővül a gyermekek által megismert és megértett közvetlen környezet, lehetőségük nyílik megfigyelni az ott élő és dolgozó felnőttek munkáját.

Fontos, hogy az óvodában minél több alkalmuk legyen a gyermekeknek a különböző munkafolyamatok megfigyelésére és a környezetükben zajló események átélésére.

Ha látják egy egyszerű dolog előállítását, könnyebben értik meg a bonyolultabbakat is.

A környezettel való közvetlen kapcsolat fejlesztése magában foglalja valamennyi óvodai tevékenységet.

A szűkebb környezetben való biztonságos eligazodást fokozatosan követi a táguló világ megismerése.

Egyre nagyobb térben adunk lehetőséget a mozgásra, a megismerő tevékenység határai bővülnek.

1. KAPCSOLATOK

Az óvoda nevelőmunkáját a helyi környezet egyre intenzívebb formában befolyásolja és ez a tendencia a jövőben fokozódni látszik.

Éppen ezért szükséges szólni **az óvoda külső kapcsolatairól**:

✓ **A fenntartóval való együttműködés:**

A folyamatos tájékozódás és tájékoztatás a fenntartó felé

✓ **Az óvoda, bölcsőde, iskola együttműködése:**

Klasszikus hagyományokra épül, bár az utóbbi időben a jelentősen megváltozott társadalmi környezet miatt egyre jobban háttérbe szorul. Ha van rá lehetőség használjuk ki ezen intézményekkel való kapcsolattartást.

✓ **Az óvoda és a különböző közművelődési intézmények kapcsolata:**

Könyvtár, múzeum, színház, mozi, bábszínház, közösségi ház, művelődési intézmény, képtár, tornacsarnok, uszoda, közösségi vagy más egyéb létesítmények sajátos lehetőségeit célszerű hasznosítani az óvoda sajátos nevelési feladatainak megvalósításában. Mindezt úgy kell beépíteni az óvoda életébe, hogy a nevelés és természetesen a gyermekek szempontjai legyenek az elsődlegesek.

✓ **Az óvoda és a család kapcsolata:**

Az óvoda munkája a családi nevelésre épül. A család és az óvoda összhangja a nevelésben a gyermek személyiségfejlődésének szempontjából rendkívül fontos.

Az óvoda és a család egyenrangú félként élje meg ezt az együttműködést.

Az óvodapedagógusnak el kell nyernie a szülők bizalmát, ez pedig pedagógiai, pszichológiai felkészültségének, megfelelő stílusának, együttműködési és kezdeményező- képességének a függvénye.

A családdal való együttműködés során mindkét félnek meg kell ismernie a másik nevelési elképzeléseit és alkalmazkodni azokhoz, illetve összhangba kell hozni az elképzeléseket.

A kölcsönös bizalom és a gyermekért érzett felelősség teheti harmonikussá az együttnevelést.

A szülők kéréseit, véleményét, meglévő tapasztalatait vegyük komolyan.

Éljen bátran a pedagógus a napi beszélgetések, munkadélutánok, közös rendezvények, szülő-nevelő találkozók, fogadóórák számtalan formájával és lehetőségével, a merev, feszélyező, elavult formák helyett.

A folyamatos napi kapcsolat feltételezi az óvoda nyitottságát. A szülőknek bármikor legyen lehetősége a napi óvodai életbe való betekintésre, sőt a bekapcsolódásra is.

2. ÜNNEPEK

Az óvoda és környezetének együttműködésében legkiemelkedőbb alkalmak az ünnepek.

Igaz, hogy megváltozott körülöttünk a világ és megváltozott sok szempontból a szakmai felfogásunk is, azonban úgy véljük, hogy az óvodai ünnepek, kulcsfontosságúak maradnak továbbra is a nevelőmunkánkban.

Az ünneplés lényege sokszor nem is maga az ünnep, hanem az a sok-sok előkészület, ami rengeteg tevékenységre, ötletek kidolgozására, önálló el képzelések megvalósítására ad lehetőséget. Az aktív és önálló gyermekek nevelésének egyik igen sajátos eszköze a jól előkészített és szépen megformált ünneplés.

Az előkészület a csoporton belüli közösségi érzések alakítására igen kitűnő alkalmakat teremt és természetesen tág teret nyújt a gyermekek közötti együttműködésnek: a kooperációnak és a kommunikációnak a gyakorlásához.

Az esztétikus és alkalomhoz illő teremdíszítés ugyancsak lehetőség arra, hogy együtt örüljünk annak, amit létrehoztunk. Nem másról van itt szó, mint az értékteremtés folyamatáról és a gyermekcsoport által létrehozott érték, alkotás, ötletmegvalósulás közös örömről.

Ennél komolyabb közösségalkító tevékenységet, keresve sem tudnánk találni.

Az ünnepek tehát nemcsak nevelési céljaink megvalósítása szempontjából fontosak alapvetően, hanem azért is, mert a legszélesebb tevékenységi formákra adnak lehetőséget.

- Legyen elegendő időnk az ünnephez kapcsolódó tevékenységek elvégzésére.
- Tervezzük meg előre az óvodai ünnepeket és a hozzájuk vezető előkészületeket, a nevelési-tanulási tervünkben.
- Hagyjunk időt az ünnephez szükséges eszközök, díszítőelemek, kellékek közös elkészítésére.
- Ügyeljünk arra, hogy ne legyen megterhelő és fárasztó tevékenység az ünneplés a gyermekek számára.
- Figyeljünk arra is, hogy lehetőleg kerüljük a felesleges holtidőket és várakozási időket, mert ezek az időszakok rendkívül fárasztóak és erősen rontják az ünnepi hatást.
- A lényeg a felszabadult örömteli ünneplés.

Az ünnepi készülődés és maga az ünnep is meghatározott külsőségek között zajlik.

Nagyon fontos megtanulni a kisgyermeknek azt, mennyi szép esztétikai élmény, mennyi öröm, mennyi újdonság kapcsolódik az ünnep fogalmába.

A közös ajándékkészítés során nagyon sok nevelési feladatot megvalósíthatunk és közben folyamatosan, sokszínűen tevékenykedhetünk.

Ne feledjük a 3-6 éves korú gyermek számára az olyan külső kísérő jelenségek: mint a szépen terített asztal, feldíszített terem, felvett új ruha fontosabbak, mint az ünnep tényleges tartalma, hiszen érzelmeik hatása lényegesen erősebb a racionális, értelmi hatásoknál.

Az ünneplés során használt eszközeink színesek, esztétikusak legyenek. Ha eszközt használunk, akkor az lehetőleg minden gyermek számára elérhető, használható legyen. Egy új fejdísz vagy egy kis kép, éppoly becses minden gyermek számára, mint egy vadonatúj játék. Sokszor a szereplési vágyat is az eszközök keltik fel a kisgyermekben.

A célunk ugyanis olyan gyermekek nevelése, akik bátran, önállóan képesek tevékenykedni, akiknek ötleteik vannak, akik az ötleteiket igyekeznek megvalósítani.

Ugyanakkor kommunikálni képes, kooperatív gyermekek nevelését tűztük ki célul. Ilyen tulajdonságok kifejlődésének igazán nagyszerű terepe lehet az ünneplés és azon belül is a gyermekek önként vállalt, önálló szereplése. Engedjük tehát a gyermekeket ezen a téren is kibontakozni.

Az egyéniség kialakulásának, az egyéni képességek kibontakozásának azonban az ünnepek keretén belül is adjunk teret. Ha jól szervezzük az ünnepet, akkor családi, közvetlen hangulatot teremtünk és ez ad bátorságot a gyermekeknek, akár egyénileg is a szerepléshez.

Az óvodai ünnepek és megemlékezések

- Az óvodai élet hagyományos ünnepei

Mikulás, anyák napja, évzáró, gyermeknap, a gyermekek név és születésnapjai stb.

- Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek

Karácsony, Húsvét, Pünkösd, Advent, Farsang, Újévköszöntés, Májusfa állítás, Zöldág-járás stb.

- Nemzeti ünnepeink és egyéb ünnepek

Március 15, Október 23, Május 1. stb.

- Helyi szokásokhoz kapcsolódó ünnepek

Családi nap

- Időszakos ünnepek, melyek adott alkalomhoz kapcsolódnak

Óvoda megnyitása, óvoda névfelvétele vagy fennállásának ünnepe, Madarak és fák napja, Föld napja stb.

Programunkban maximális önállóságot biztosítunk az óvodapedagógusoknak, így tehát nyilvánvalóan ők fogják eldönteni, hogy ünnepet, vagy megemlékezést tartanak.

Az ünnep ritka, kiemelkedő alkalom maradjon, ezért célszerű év elején átgondolni és a nevelőtestületnek közösen meghatározni milyen ünnepi alkalmak lesznek az adott nevelési évben.

X. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a gyerekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik.

Testi fejlettségi szint:

- első alakváltozás, testarány változás
- fogváltás megkezdődése
- arányosan fejlett, teherbíró képesség
- mozgása összerendezett, harmonikus
- erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció, finommotorika,
- mozgását, viselkedését, testi szükségleteit szándékosan irányítani képes

Lelki fejlettség:

- nyitott érdeklődésű, készen áll az iskolába lépésre
- tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek
- érzékelése, észlelése differenciálódik
- önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés
- szándékos figyelem - időtartama-terjedelme növekszik
- cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás kialakulóban van
- Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál, elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről.
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti –társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

Szociális fejlettség:

- készen áll a gyermek az iskolai élet és a tanító elfogadására
- képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre
- képes a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermekekkel egyaránt
- egyre több szabályhoz képes alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségleteit, kielégítését
- feladattudata kialakulóban van, amely a feladat megértésében, feladattartásában, eredményes elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az egészséges életmód kialakítása:

- szükségleteit képes késleltetni
- szükségleteit képes önállóan kielégíteni
- WC-zést követően használja a toalett papírt
- a tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után helyére teszi
- szennyező tevékenység végzését követően kezet mos, és szárazra törli
- önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér
- cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik
- ruháit összehajtva teszi a helyére
- képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani
- kulturáltan étkezik
- szívesen fogyaszt zöldség, gyümölcsfélét
- vigyáz környezetének rendjére és tisztaságára
- ismeri a szelektív hulladékgyűjtés hogyanját és mikéntjét
- szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül
- életkorának megfelelően edzett
- ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat

Mozgás:

- igényli a mindennapos mozgást
- mozgása harmonikus, összerendezett
- téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni
- magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket
- ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani
- fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő
- kialakult szem-kéz, szem-láb koordinációja
- fejlett az egyensúlyérzékelése
- tud rollerezni vagy biciklizni
- a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes,
- vizuális memóriája korának megfelelően fejlett
- ismer legalább egy labdajátékot
- ismeri legalább 2-3 kéziszer (labda, ugrálókötél, karika) használatát
- érdeklődik valamely sportág iránt
- képes alkalmazkodni társaihoz, korának megfelelően fejlett az önuralma,
- toleráns, együttműködő, segítőkész
- ismeri a csapatjáték szabályait
- egészséges versenyszellemmel képes küzdeni

Anyanyelv, mese-vers:

- szívesen mesél, báboz, dramatizál
- gondosan bánik a könyvekkel
- néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni
- folyamatosan összefüggő mondatokkal fejezi ki magát
- kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol
- szóincse korának megfelelő
- jól használja a metakommunikációs eszközöket
- bátran és szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel
- társára odafigyel, türelmesen végig hallgatja mondanivalóját
- a közölt információt megérti
- bátran kérdez
- tud szemkontaktust teremteni és tartani
- udvariassági kifejezéseket használ
- beszéde tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése, megfelel anyanyelvünk követelményeinek

- várja, igényli a mesehallgatást
- tud történetet kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni

Játék:

- örömmel, önfeledten játszik
- képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni
- építmény lemásolására képes
- képes élményei eljátszására
- szívesen vállal szerepet
- szabályjáték során betartja a szabályokat
- másokat is figyelmeztet a szabályok betartására
- egészséges versenyszellemben tevékenykedik
- problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik

Munka:

önkiszolgáló tevékenységek:

- a testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint végzik
- étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, szalvétát, merőkanalat
- öltözködésnél önállóak, tudnak gombolkozni, próbálkoznak a megkötéssel
- önkiszolgáló tevékenységre fordított idő, fejlettségük növekedésével arányosan csökken

alkalomszerű munkák:

- pontosan megértik mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik
- bonyolultabb feladatokat is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak
- időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek

közösségi munkák:

- a közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- terítésnél ügyelnek az evőeszközök esztétikus elrendezésére
- felelősi munkákat szívesen vállalnak, önállóan teljesítik
- a környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete)
- vigyáznak játékaikra és rendben tartják azokat
- munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és kitartás jellemzi

környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- a szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben
- szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében
- a virágokat nem tépik le, hagyják eredeti helyükön, eredeti szépségükben
- szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában és az udvaron egyaránt
- télen gondoskodnak a madarak etetéséről

Ének-zene, népi játék,tánc:

- élvezettel hallgat zenét
- tud ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni
- tud dallam, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni
- tud társaival térformákat alakítani
- a különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, egyöntetűen, esztétikusan végzi
- tud élvezettel, irányítás nélkül játszani legalább 5 dalos játékot
- felismeri a halk-hangost, és tud halkan, hangosan énekelni, beszélni
- megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Tudja mindkettőt mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni
- megbeszélés vagy egyéni ötlet alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kísérni

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka:

- örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol
- képalkotásban kifejezi gondolatait, élményeit
- elképzelés után meseszereplőket stb. hangulatot is kifejezve jellegzetes színekkel, formákkal, mozgással ábrázol
- tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani
- önállóan és csoportosan is készít játékot, kelléket, ajándékot
- téralakításban, építésben másokkal együttműködik
- ábrázolása változatos színhasználatot és tagoltságot mutat
- emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja
- díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával, agyagba karcolással stb. megold
- tud különféle technikával képet alkotni, technikát önállóan a rendelkezésre álló anyagból megválasztani
- helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót
- alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára
- szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti környezetét
- képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt mondani.
- ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat
- vonalvezetése balról jobbra halad

A külső világ tevékeny megismerése:

- megkülönbözteti az évszakokat és a napszakokat
- ismeri környezetére növényeit, állatait, részt vesz a növények gondozásban és a természetvédelemben
- Képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni, vagy valaminél kevesebbet, nagyobb, többet létrehozni.
- helyesen használja a tő és sorszámneveket
- tud tízes számkörben bontani, részhalmazokat egyesítem
- meg tudja állapítani: több, kevesebb, ugyanannyi
- helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat
- környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik.
- tudja lakcímét, testvérei nevét, szülei foglalkozását, saját születési helyét és idejét

- tudja óvodája nevét
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- ismeri és betartja környezete közlekedésének legfontosabb szabályait, s a közelben lévő közintézményeket ismeri
- a tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tud hasonlítani forma, szín nagyság szerint

Tanulás:

- az egyszerű feladatokat megérti
- ha a helyzet megkívánja, kivárja, amíg rá kerül a sor
- érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és az ezzel összefüggések iránt
- feladatok végrehajtásában kitartó
- szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő
- él benne a tanulás és iskola utáni vágy
- tevékenységének eredményeit reálisan értékeli
- képes a már elsajátított ismeretek szándékos fejlesztésére
- munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő
- szándékos figyelemre képes
- szívesen vesznek részt tervezett, szervezett irányított játékokban, tevékenységekben
- a tanuláshoz szükséges kompetenciák koruknak megfelelően fejlettek

Érzelmi nevelés, szocializáció:

- ragaszkodik csoporttársaihoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez
- igényli a csoportban kialakult szokásrendszert
- a játékszereken megosztja társaival
- segíti társait a tevékenységekben
- türelmesen meghallgatja társait és a felnőtteket
- a csoportba érkező vendéget udvariasan és szeretettel fogadja
- udvariassági formák betartásával kommunikál
- érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket
- konfliktushelyzetekben társaival egyezkedik
- számon tartja társai hiányzásának okát

- konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg,
- szükség szerint felnőtt segítségét kéri
- érzelmein, indulatain, korának megfelelően tud uralkodni. a közösség érdekében
- szívesen vállal munkát
- feladattudata kialakulóban van
- korának megfelelően kialakult felelősség érzete, képes egyszerű döntések önálló meghozására
- igényes a saját tevékenységével szemben
- érkezéskor, távozáskor köszön
- megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát
- türelemre, kitartásra képes
- a szülőkkel való kapcsolata a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik

MELLÉKLET

MELLÉKLET 1.

NAPIREND minta szeptember1-május 31-ig

		A gyerekek folyamatos fogadása.
7 ⁰⁰ - 10 ⁰⁰	▶	Szabadon választott tevékenységek, szabadjáték, az óvónő által kezdeményezett spontán vagy szervezett tevékenységek, iskolaelőkészítő fejlesztések
8 ³⁰	▶	Reggeli
10 ⁰⁰	▶	Tízórai (gyümölcs, gyümölcsle, joghurt)
10 ⁰⁰ – 11 ³⁰	▶	Játék a szabadban, séta, mindennapos mozgás
11 ³⁰ – 12 ³⁰	▶	Ebédelés, fogmosás, készülődés a lefekvéshez
12 ³⁰ - 15 ⁰⁰	▶	Pihenés (a gyerekek igényeinek megfelelően)
15 ⁰⁰	▶	Uzsonna
15 ³⁰ - 17 ⁰⁰	▶	Játék, egyéni fejlesztések

NAPIREND minta

június 1- augusztus 31.-ig

7⁰⁰ – 8³⁰

A gyerekek folyamatos fogadása. Szabadon választott tevékenységek, szabadjáték.

Reggeli (jó időben az udvaron)

9⁰⁰ – 11³⁰

Játék a szabadban. (Kezdeményezések: mozgásos, versenyjátékok, fürdőzés, pancsolás, sározás, ábrázolás, barkácsolás, mese, vers, ének, zene, énekes játékok)

10⁰⁰

Tízórai (gyümölcs, gyümölcslé, joghurt)

11³⁰ – 12³⁰

Zuhanyzás, tisztálkodás. Ebédelés, fogmosás, készülődés a lefekvéshez

12³⁰ - 15⁰⁰

Pihenés (a gyerekek igényeinek megfelelően)

15⁰⁰

Uzsonna

15³⁰ - 17⁰⁰

Játék

MELLÉKLET 2.

HETIREND minta : szeptember1-május 31-ig

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Mindennapos mozgás	Mindennapos mozgás	Mindennapos mozgás	Mindennapos mozgás	Mindennapos mozgás
Rajzolás, festés mintázás, kézimunka	Anyanyelv, mese-vers	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Anyanyelv, mese-vers	Rajzolás, festés mintázás, kézimunka
Külső világ tevékeny megismerése Egyéni képességfejlesztés	Ének-zene, népijáték, tánc	Külső világ tevékeny megismerése Egyéni képességfejlesztés	Ének-zene, népijáték, tánc Játékos idegen nyelv	Külső világ tevékeny megismerése Egyéni képességfejlesztés

A tevékenységek a gyermekek érdeklődése alapján a pedagógus kezdeményezésére zajlanak, a tevékenységen alapuló differenciált fejlesztést szolgálják. Éppen ezért a hetirendben megjelölt tevékenységek napja változhat. Rugalmasan kell kezelni!

